

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**Білоруський торгово-економічний університет
споживчої кооперації (м. Гомель, Республіка Білорусь)**

**Самаркандський інститут економіки і сервісу
(м. Самарканд, Республіка Узбекистан)**

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ:
НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
за матеріалами VIII Міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції**

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

**ПОЛТАВА
ПУЕТ
2016**

УДК 330.342
ББК 65.01я431
1-71

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі» заборонено*

Головний редактор:

С. С. Ніколенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Редакційна колегія:

О. В. Манжура, д. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

К. С. Дзевєріна, к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти:

Н. С. Педченко, д. е. н., професор, директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

Л. І. Яковенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри політекономії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

І-71 **Інституційний розвиток соціально-економічних систем: національна економіка у глобальному середовищі : збірник наукових праць за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.).** – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 213 с.

ISBN 978-966-184-235-8

У збірнику наукових праць розглянуто актуальні проблеми інституційного розвитку сучасних соціально-економічних систем, трансформації системи державного регулювання економіки, інституційних зрушень у механізмі функціонування ринкового господарства.

Збірник призначено для фахівців, викладачів, аспірантів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться проблемами інституційних трансформацій економічних систем.

УДК 330.342
ББК 65.01я431

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2016

ISBN 978-966-184-235-8

такого рівня економічної безпеки, який створив би умови для нормального рівноважно-структурного розвитку всієї економічної системи.

Отже, можна стверджувати про наявність певної взаємозалежності, прямих і обернених зв'язків між економічною безпекою та інвестиційним процесом, що дозволяє правильно оцінювати загрози та небезпеки для національної економіки та знаходити засоби їх нейтралізації, а подекуди й перетворювати загрози в стимули для економічного зростання. Поява загроз в економічній сфері, з одного боку, стримує потік інвестицій, а, з іншого – сприяє інтенсифікації нових капіталовкладень, що здатні нівелювати ці загрози і одночасно створювати нові можливості для економічного зростання. Тому поглиблене дослідження таких взаємозв'язків є необхідним для розробки виваженої національної економічної політики, яка здатна як протистояти викликам глобального економічного середовища, так і забезпечувати стає економічне зростання в умовах достатнього рівня економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Дедиков А. И. Инвестиции и структура экономики Украины / А. И. Дедиков. – Днепропетровск, 2005. – 138 с.
2. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. – Москва : ЭКСМО, 2007. – 153 с.

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Л. М. Кириченко, асистент

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», м. Полтава*

Одним із головних чинників розвитку ринкової економіки та посилення інноваційних процесів у суспільстві, підвищення конкурентоспроможності торговельних підприємств на світовому ринку є рівень розвитку інституційного розвитку країни. В свою чергу, розвиток інститутів відбувається інерційно на протязі тривалого періоду часу, що в свою чергу потребує страте-

гічного планування діяльності окремих господарюючих суб'єктів. Всі економічні суб'єкти мають узгодити свої дії. Незалежно від розмірів торговельного підприємства відбувається обов'язкове виконання економічних та соціальних функцій.

Необхідність інституційних перетворень набула актуальності, як у економіці країни в цілому, так і в торгівлі зокрема. Адже саме роздрібна торгівля доводить товари до кінцевих споживачів, виконуючи свої економічну та соціальну функції.

Головним наслідком, мотиваційним пріоритетом діяльності таких підприємств в умовах ринку завжди було і залишається досягнення бажаного рівня ефективності та конкурентоспроможності. Результативність діяльності торговельних підприємств, а саме показники ефективності та конкурентоспроможності формуються у певних інституційних умовах, тобто під впливом сформованих в економіці правил, норм, традицій і законів.

Якщо розглядати основні постулати інституційної економічної теорії, то можна помітити, що інституційні перетворення виступають однією з головних її категорій. Їх концепція розроблена і доповнена американським економістом Д. Нортм. На його думку, інституційні перетворення – це процес перетворень формальних правил і неформальних відносин, витоки яких можна віднайти у зовнішньому середовищі, накопиченні досвіду і знань та об'єднанні їх у ментальних конструкціях суспільства. У будь-якій економіці розвиток різних інститутів не завжди відбувається узгоджено. Формування одних інститутів гальмує розвиток інших або руйнує їх, примушуючи видозмінюватися і перетворюватися. Відповідно конфігурація, структура інститутів являє собою складну багаторівневу, ієрархічно організовану систему, що складається з більш стійких і змінних, із локальних і загальних для економіки, із досить жорстко і слабо впорядкованих інститутів тощо [3].

Інституції, а також інституційне забезпечення розвитку підприємницького сектору вітчизняної економіки є одним із визначальних факторів формування кількісних і якісних ефектів. Постановка питання ефективності та конкурентоспроможності в

ракурсі інституційної проблематики є необхідним, а також своєчасним [1].

Конкретні програми регулювання повинні відповідати принципам узгодженості положень різних нормативних актів та повноти розв'язання завдань. Проблеми, з якими стикаються сучасні торговельні підприємства, носять комплексний, багатовекторний характер і не можуть бути в повній мірі розв'язані будь-якою однією програмою.

Реформа підприємств у сфері торгівлі передбачає створення сприятливих умов для інтеграції господарської діяльності різних торговельних структур, визначення концепції розвитку різних видів і типів торговельних підприємств включаючи створення сучасних роздрібних та оптових «ланцюгів», заснованих на загальних підходах до формування асортименту і вибору технічних засобів оснащення, оформлення інтер'єру і зовнішнього вигляду підприємств, застосування однакових форм обслуговування; поліпшення управління на підприємствах, стимулювання підвищення їх ефективності і конкурентоспроможності, зниження витрат обігу, створення умов для реалізації товарів за помірними цінами; чітке розмежування відповідальності і прав власників, персоналу і споживачів [2].

Для підвищення конкурентоспроможності підприємств на макрорівні необхідно здійснювати державну політику, яка б забезпечила сталий розвиток торговельних підприємств. Крім того, важливою частиною державної підтримки підвищення конкурентоспроможності торговельних підприємств є їх забезпечення достовірною інформацією про стан та динаміку кон'юнктури на регіональних, державному та світових ринках; реальні баланси виробництва та споживання продовольчої продукції; розміри недоотримання прибутків через наявність посередницьких ланцюгів; можливі маркетингові стратегії та сценарії діяльності торговельного підприємств на ринку.

Отже, основна роль держави сьогодні повинна, бути, направлена на впровадження передових технологій та дію нормативно-правових актів щодо активізації торговельного процесу. Вирішальну роль у впровадженні інституційних перетворень у сфері

взаємодії малого, середнього та великого підприємництва відіграє реальна соціально-орієнтована державна політика, якій ще належить сформуватися. Держава має створити механізми стимулювання, підтримки високо рівня підприємницької культури, зростання соціальної відповідальності підприємницьких корпоративних структур.

Список використаних джерел

1. Зянько В. Інституціональне середовище як умова ефективного функціонування інноваційного підприємництва / В. Зянько // Наукові праці ДонНТУ (Серія економічна). – 2006. – Вип. 103–1. – С. 210–216.
2. Ільяшенко В. Державна підтримка інституціональних перебудов у сфері товарного обігу [Електронний ресурс] / В. Ільяшенко. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>. – Назва з екрана.
3. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт. – Москва : Фонд экономической книги «Начала», 1997.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ФАКТОРИ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ В УМОВАХ ДИНАМІЧНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Н. М. Краус, к. е. н., доцент

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі», м. Полтава*

Ключове значення у становлення інноваційної економіки, належить інституціональним факторам. Інституціональні чинники – це «чинники, що пов'язанні з управлінням, регулюванням окремих сфер, галузей, економічних, суспільних відносин» [1, с. 499]. Саме інститути, що працюють в сфері інновацій (в рамках досліджуваної нами проблеми – це інститути інноваційного розвитку) мають значний вплив на економічне зростання. Це пов'язано з тим, що саме вони формують систему мотивацій ключових економічних суб'єктів-новаторів у суспільстві, сприяючи інвестуванню в інтелектуальний і людський капітал, інновації, організацію виробничого процесу.

ЗМІСТ

ЧАСТИНА І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ 3

Айнабек К. С. Теоретико-методологические аспекты институционального определения развития формального и неформального секторов экономики 3

Власенко В. А. Інструментальні підходи до розробки стратегії розвитку соціально-економічних систем в умовах трансформаційних змін національної економіки 5

Гуторов О. І., Галкіна І. В. Роль та значення інвестиційно-інноваційної стратегії у системі стратегічного набору розвитку підприємства 9

Дзевєріна К. С. Вплив інституційного середовища на інвестиційний клімат в Україні 11

Заворотній С. І. Інвестиційні аспекти економічної безпеки національної економіки 14

Кириченко Л. М. Інституційні перетворення як важливий чинник впливу на конкурентоспроможність торговельних підприємств 16

Краус Н. М. Інституціональні детермінанти та фактори становлення економіки інноваційного типу в умовах динамічних глобальних перетворень 19

Манжура О. В. Інституційні координати класифікації кооперативів у національній економіці 23

Ніколенко С. С., Кушнір Л. Л. Формування методологічних засад першої теоретичної концепції національної економіки 26

Онищенко Л. І. Сутність корпоративних торговельних мереж з точки зору законодавства України 29

Онїпко Т. А. Переваги інноваційних кластерів для національної економіки 31

Наукове видання

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Збірник наукових праць

(м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.)

Головний редактор *М. П. Гречук*
Комп'ютерна верстка *Г. А. Бжікян*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 12,4.
Тираж 35 пр. Зам. № 104/532

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Ковалю, 3, м. Полтава, 36014;
☎ (0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827
від 08.07.2010 р.

ISBN 978-966-184-235-8

